חזקה אין העדים *חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול אלא אנוסין מ"ט אמר רב חסדא קסבר ר"מ עדים שאמרו להם חתמו שקר ואל תהרגו יהרגו ואל יחתמו שקר אמר ליה רבא השתא אילו אתו לקמן לאמלוכי אמרינן להו זילו חתומו ולא תתקטלון דאמר מר אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא עבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים בלבד השתא דחתמו אמרינן להו אמאי חתמיתו? אלא טעמא דר"מ כדרב הונא אמר רב דא"ר הונא אמר רב *מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו. גופא אמר רב הונא אמר רב מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו א"ל רב נחמן *גנובא גנובי למה לך אי סבירא לך כר"מ אימא הלכה כר"מ אמר ליה ומר היכי סבירא ליה אמר ליה כי אתו לקמן לדינא אמרינן להו זילו קיימו שטרייכו וחותו לדינא א"ר יהודה אמר רב האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן, דקאמר מאן אילימא דקאמר לוה, פשיטא בל כמיניה ואלא דקאמר מלוה, תבוא עליו ברכה אלא דקאמרי עדים - אי דכתב ידם יוצא ממקום אחר פשיטא דלא מהימני, ואי דאין כתב ידם יוצא ממקום אחר אמאי לא מהימני? (סימן בא"ש) אמר רבא לעולם דקאמר לוה וכדרב הונא דא"ר הונא אמר רב מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו אביי אמר לעולם דאמר מלוה וכגון שחב לאחרים וכדרבי נתן *דתניא רבי נתן אומר מנין לנושה בחבירו מנה, וחבירו בחבירו, מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה תלמוד לומר ונתן לאשר אשם לו רב אשי אמר לעולם דקאמרי עדים ודאין כתב ידם יוצא ממקום אחר ודקאמרת אמאי לא מהימני - כדרב כהנא דא"ר כהנא אסור לו לאדם שישהה שטר אמנה בתוך ביתו משום שנאמר אל תשכן באהליך עולה

ואמר

במדבר ה

איוב יא

אלא אנוסים מ"ט לא · כימא הפה שאסר הוא שהתיר : *אא"כ נעשה בגדול · כל מעשה השטר בגדולים הלוקח והמוכר וגבי עדים נמי אמרי' חזקה אין הלוקח מחתים בו קטנים : יהרגו ואל יחתמו שקר · הלכך כי אמרי נמי אנוסים הייט מחמת נפשות משוו נפשייהו רשעים : מודה בשטר שכתבו · לוה שהודה בשטר שכתבו ועל פיו נחתמו העדים: אין המלוה צריך לקיימו · בעדים החתומים בו, שאין הלוה שוב נאמן לומר פרעתיו ולא אמרינן בהאי הפה שאסר הוא שהתיר דמכיון שאמר כשר היה הרי הוחזק השטר וכי אמר פרעתיו לא מהימן שהרי ביד המלוה הוא ור"מ נמי דאמר אין נאמנים לפוסלו במודה לוה שכתבו קאמר וקסבר לא צריכין תו לעדים ולאו אפומייהו מיקיים שטרא : גנבא · מתגנב אתה לומר דבריך בלשון שלא נחלקו בו היחיד והמרובים כדי שלא יבטלו את דבריך דאמרת כיחידאה: אי סבירא לך כר"מ אימא הלכה כר"מ · ולא תנקוט לה כמילתא באנפי נפשה : ומר היכי סבירא ליה · במודה בשטר שכתבו: כי אתו לקמן · מלוין מביאין שטרות: קיימו שטרייכו · כך אני רגיל לומר למלוים המביאים שטרותיהם לפני ואין עדיהם עמהם אני אומר להם לכו ובקשו עדיכם וקיימוהו דאי לאו הכי אע"ג דמודה לוה שכתבו מצי למימר פרעתיו: שטר אמנה · לא לוה כלום אלא כתבו ומסרו למלוה שאם יצטרך ללות ילוה והאמינו שלא יתבענו אא"כ מלוהו : בל כמיניה · והלא עדים חתומים בו פשיטא דיתקיים בחותמיו : כדרב הונא · ואשמעינן רב יהודה נמי הכי דלוה שאמר כתבתיו ומסרתיו לו אבל שטר אמנה הוא אין צריך המלוה לחזור ולהביא להעיד על החתימה דאין נאמן לוה לפוסלו-דלא עביד איניש דכתב ומסר בלא הלואה : שחב לאחרים · בהודאה זו שהוא מודה שהוא שטר אמנה חב ומפסיד את אחרים הנושים בו ואינלו מה להגבותם והיו רוצים לגבות חוב זה : ונתן לאשר אשם לו · ולא כתב לאשר הלוהו אלא לאשר האשם שלו והאשם הוא קרן כדאמרי' בהגוזל (ב"ק דף קי.) למי שהקרן שלו:

תורה אור

חזקה אין כו' · הכא משמע דלא אמרינן מגו במקום חזקה ולרבנן אמרינן ול"ע דבעיא היא בפרק קמא דב"ב (דף ה: ושם) ולא אפשיטא גבי תבע אחר זמנו ואמר ליה פרעתיך תוך זמני : דאמר מר אין לך דבר כו' · פירוש אפי' מאן דמחמיר לא מחמיר אלא בהנך דרבא גופיה קסבר דאפילו בהגי אינו חייב למסור עצמו בלינעא במס' ע"ז בפרק ר' ישמעאל (דף כז. ושם) ואין חילוק בין הנך לשאר ובפרהסיא בכולהו יהרג ולא יעבור* : טעמא דר"מ כדרב הונא כו' · פירש בקונטרס דמיירי פלוגתייהו במודה לוה שכתבו והיינו טעמא דר"מ דאין נאמנין דהואיל ולוה קיימו לא צריכי תו לעדים ולאו אפומייהו מקיים שטרא ורבנן סברי צריך לקיימו וקשה לר"י דא"כ ליפלגו בלא עדים בלוה גופי' הואיל וטעמייהו תלי בלוה ועוד דבפרק מי שמת (ב"ב דף קנד: ושם) משמע דלא פליגי בלוה דקאמר רבי יוחנן שאני אומר מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו דברי הכל היא ופריך והא מפלג פליגי אין נאמנים לפוסלו כו' אמר ליה אי אלימי עדים לאורועי שטרא איהו כל כמיניה ועוד דהוה ליה למימר בדרב הונא קמיפלגי ונראה לר"ת ולר"י דה"פ טעמא דר"מ כדרב הונא דכמו שאומר רב הונא דלא אמרינן מגו לפסול השטר בלוה ה"נ אומר ר"מ בעדים דאע"ג דאלימי לא פסלי שטרא במגו : מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו · וא"ת ומ"ט לא מהימן במגו דאי בעי אמר מזויף וי"ל דשמא ירא לומר מזויף פן יכחישוהו וליכא מגו ופירש הקונט' במקום אחר דטעמא משום דדבר תורה א"צ קיום דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד ורבנן הוא דאצרכוהו קיום כי טוען מזויף הוא אבל בשאר טענות כגון פרוע הוא לא הצריכוהו קיום וכן נראה לר"י *)אבל אין לפרש דלא מהימן במגו לומר פרוע הוא משום דאי פרעיה שטרא בידיה מאי בעי דהא כי טוען נמי אמנה הוא מסקינן בסמוך אמילתיה דרב דלא מהימן והתם לא שייך האי טעמא: אי סבירא לך כר"מ כו' · וא"ת ולמא משום הכי לא קאמר הלכה כר"מ משום דאיכא בפ' מי שמת (ב"ב קנד: ושם) דמפיק דר"מ לרבנן וי"ל דהוה מצי למימר דהלכה כרשב"ג דאית ליה בהדיא בפ"ק דב"מ (דף ז.) דמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו :

אימא הלכה כרבי מאיר · תימה דאפילו כרבנן נמי מצי סבר ושאני עדים דאלימי לאורועי שטרא דהכי אית ליה לרבי יוחנן וי"ל לומר דרב נחמן אין נראה לו לחלק, ואם תאמר ולמא רב הונא מיירי במודעא ואמנה דאפילו רב נחמן מודה לקמן וי"ל לומר דרב הונא סתם קאמר ולא מפליג : לעולם דקאמר לוה וכדרב הונא כו' · ואם תאמר ואמאי לא קאמר נמי לעולם דקאמרי עדים וכדרב הונא וי"ל לומר דלא ניחא ליה לאוקמי דלא כרבנן דאמרי אלימי עדים לאורועי שטרא : וכדרב הונא אמר רב · וא"ת תרתי מילי דרב למה לי °וי"ל דחדא מכלל חבירתה אתמר : וכגון שחב לאחרים · וא"ת ולהימניה במגו דאי בעי מחיל ליה דהא המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול (לקמן דף פה:) וי"ל לומר דלאו מגו הוא דשמא אין דעתו למחול ולהפסיד חובו דעכשיו שאומר אמנה הוא לא מפסיד מידי כיון שאין הלוה גזלן אע"ג דבספ"ק דב"מ (דף כ: ושם) אמרינן מגו כה"ג גבי מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל דקאמר ש"מ איתא לדשמואל שמא התם סמכינן אמגו כל דהו משום דאיכא שובר דמוכח ואם נאמר דמכירת שטר חוב אינו אלא מדרבנן הוה אתי שפיר דמצינן למימר דווקא מוכר שטר חוב דהוי מדרבנן יכול למחול אבל בנושה בחבירו כו' דחייב לו מן התורה אינו יכול למחול וכן משמע בפרק מי שמת (ב"ב דף קמז: ושם) דקאמר ומודה שמואל דאם נתנו במתנת ש"מ שאינו יכול למחול ומסיק מתנת ש"מ דאורייתא ואינו יכול למחול דאי ס"ד מדרבנן אמאי אינו יכול למחול משמע דבמידי דאורייתא אינו יכול למחול ויש לדחות דהתם ודאי אי מתנת שכיב מרע דאורייתא אין היורש יכול למחול דמאי אולמיה האי יורש מהאי יורש ועוד יש להביא ראיה דנושה בחבירו וחבירו בחבירו אינו יכול למחול דאמרי' בסוף האשה שנפלו (לקמן פא:) הרי שהיה נושה באחיו מנה ומת והניח שומרת יבם לא יאמר הואיל ואני יורש החזקתי אלא מוציאין מידו ולוקח בהן קרקעות והוא אוכל פירות ומוקמי' לה כר' נתן דהא הוי כמו נושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו דכל אשר לבעלה משועבד לה לכתובתה ואי יכול למחול אמאי ילקח בהן קרקע ימחול לעצמו שהוא יורש ויכול למחול ויש לדחות דשאני התם דאין יורש אלא מכחה ואינו יכול להפקיע זכותה [וי"מ דדוקא במוכר שט"ח יכול למחול שקדם חובו של מוכר אבל הנושה בחבירו שקדם חובו לחוב של חבירו אינו יכול למחול ושומרת יבם נמי קדם שטר חובה לחוב בעלה] וא"ת אכתי נהימניה במגו דאי בעי קלתיה כדאמרינן בסוף זה בורר (סנהדרין דף לא:) ויש לומר דהכא אתחזק בבי דינא דאמרינן התם כיון דאתחזק בבי דינא אי בעי קלתיה לא אמרינן אי נמי הכא מיירי כשהשטר הוא ביד שליש: מנין לנושה בחבירו כו' · משמע דהלכה כר' נתן ובגיטין (דף לז.) פירשנוה : **)אעודה לא חתמי · והא דכותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו היינו למוסרו ללוה ולא למלוה :

*)[ועיין תוס' לקמן כח. ד"ה קיום]

**) שייך לע"ב

אם

עין משפט
נר מצוה

כב א מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ה טוש"ע ח"מ סימן מו סעיף לח :

כג ב מיי' פ"ה מהלכות יסודי התורה הלכה א ב טוש"ע י"ד סימן קנז סעיף א :

[וע"ע תוס' ע"ז כז: ד"ה יכול]

כד ג מיי' פי"ד מהלכות מלוה ולוה הל' ה יג סמג עשין נד טוש"ע ח"מ סימן מו סעיף א וסימן פב סעיף א :

כה ד מיי' פ"ג שם הל' ה סמג שם טוש"ע ח"מ סימן מז סעיף א :

כו ה מיי' שם הלכה ו וסמג שם טוש"ע ח"מ סימן פו סעיף א :

מסורת הש"ס

[דבור זה שייך לעיל קודם לדבור אלא אנוסים וכו']

ב"ב קנה. סנהדרין כט:

סנהדרין עד.

שבת עח: ב"מ ז. עב:

ב"ב קנד. קע.

[יבמות לא. ב"ב קלג.]

פסחים לא. לקמן פב. גיטין לז. ב"ק מ: [קדושין טו.]

גליון הש"ס

גמ' אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש · עיין סוטה דף י ע"ב תוס' ד"ה נוח לו : תוס' ד"ה וכדרב הונא אמר רב וכו' וי"ל דחדא מכלל חבירתה · עיין ברמב"ן במלחמות פ"ב דשבת ד"ה ועוד כתב הרי"ף הא דאר"ג א"ר : בא"ד דחדא מכלל חבירתה · כה"ג מגילה דף כט ע"ב בכורות דף לז ע"א :

תוספות רי"ד

אמר ר"ה א"ר מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו' פי' לוה שהודה שכתבו ועל פיו נחתמו העדים אין המלוה צריך לקיימו בעדים החתומים בו שכבר קיימו הלוה שהודה לו כי הוא כתבו והחתימו ואם טוען הלוה פרעתיך אינו נאמן שכבר השטר מקוים דכל שטר מקוים אין הלוה יכול לומר פרעתי דא"ל מלוה שטרך בידי מאי בעי ול"א בזה הפה שאסר הוא הפה שהתיר: א"ל ר"נ גנובא גנובא למה לך פי' המורה מתגנב אתה לומר דבריך בלשון שלא נחלקו היחיד והרבים כדי שלא יבטלו את דבריך דאמרת כיחידאה אי ס"ל כרבי מאיר אימא הלכה כר"מ פי' דפלוגתא דר"מ ורבנן הוא דר"מ אומר אצ"ל ורבנן אמרו צריך לקיימו ולא תנקוט לה למילתא באנפי נפשי' א"ל ומר היכי ס"ל פי' במודה בשטר שכתבו א"ל כי אתו לקמן פי' מלוים [המביאין] שטרות אמרינן להו זילו קיימו שטרייכו וחותו לדינא פי' כך אני רגיל לומר למלוים המביאים שטרותיהם לפני ואין עדיהם עמהן לכו ובקשו עדיכם וקיימוהו שאם לא תקיימוהו קיומו של לוה שמודה שכתבו אינו מועיל לך שהרי חוזר ואומר פרעתיך ויש להאמינו ע"י מינו ומש"ה טרח לקיים שטרך ושוב לא יהא נאמן לומר פרעתי והל' כר"נ בדיני שאינו נאמן עיין בפסקי בפ' מי שמת עיין לקמן : אמר ר"י א"ר האומר שטר אמנה הוא וזה אינו נאמן · פי' המורה שטר אמנה שלא לוה כלום אלא כתבו ומסרו למלוה שאם יצטרך ללוות ילוהו והאמינו שלא יתבענו אא"כ מלוהו ואינו נ"ל דמשמע מפירושו שהעדים נתנוהו ללוה והוא נתנו למלוה וא"כ אמאי קרי לי' לקמן עולה ולא מהימני עדים בזה והתנן כותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו וכ"ת הא אוקימנא לההוא בשטרא אקנייתא פי' שמקנהו לו נכסיו מהיום בין ילוה בין לא ילוה יגבה מהן לאותו זמן מהיום הרי אביי מעמידה בשטרי דלאו אקנייתא דאמר אביי הא דתנן כותבין שטר ללוה בלא מלוה אפילו בשטרא דלאו אקנייתא נמי וא"נ אתי למיטרף לקוחות מהיא זמנא והוא לא לוה עד תשרי לאו שלא כדין טריף דעדיו בחתומין זכין לו פי' מיום שחתמוהו יחול השעבוד ואפילו לא לוה המעות עד תשרי וכל ההיא חששא אינה שמא כתב ללוות בניסן ולא לוה עד תשרי ואתי למטרף לקוחות שלא כדין אבל לשמא לא הלוהו כלל לא חיישינן דאיהו דאפסיד אנפשי' דהימני' ומאי עולה איכא גביה סהדי אי איהו מהימן ליה וגם שטר אמנה מנין שלא יהיה אפילו בשטרא אקנייתא ואם העדים נתנוהו למלוה ברצון הלוה שצוה להם ליתנו לו אע"פ שלא ראו ההלואה בעינו' כשר וכשר הוא שאם הלוה רוצה להאמין למלוה שילוהו מה יש לעדים לומר לא ניתן לו השטר עד שנראה ההלואה בעינינו (דשמא לא ילוך הוא בושת עלי ומאמין בו ואומר להם תנו לו השטר והעדים יעברו ע"י שלא ליתן) ובמתני' הכי תנן

ואין

תוספות רי"ד

ואין כותבין למלוה עד שיהא לוה עמו ולא קתני עד שיראו מתן מעות אלא עד שיהא הלוה עמו דכיון דלוה עמו אם רוצה שיתנוהו למלוה יתנו ואם לאו לא יתנו והאיך קרי לה עולה דלמא יהיב ליה בינו לבינו ואי לא יהיב ליה לעולם איהו הוא דאפסיד אנפשיה ושטר כשר הוא וגובה בו משעבדי אלא ודאי שטר אמנה הוא שלא נעשה מתחלה ללוות בו אלא הלוה עשאו כדי להראות עצמו לעולם שאינו עשיר שהרי לוה מאחרים ומוסרו למלוה ומאמין בו שלא יתבענו כלום אלא שיראה לעולם כי הוא חייב לו ומחפה עליו שלא יראה עשיר מפני שהוא אוהבו ודומה הוא לשטר פסים שלא נעשה בתחלה בעבור הלואה אלא המלוה פיים את הלוה עשה לי שטר שאתה חייב לי כך וכך כדי שאראה עשיר ויתנו לי אשה והאמן באהבתי שלעולם לא אתבעך בו ולשניהם פתרון א' אלא זה שעושה המלוה כדי שיראה עשיר קורא שטר פסים שצריך לפיים את הלוה שיעשה עליו שט"ח כי הוא חייב לו ויאמין בו שלא יתבענו ומה שהלוה כותב על עצמו כדי שיראה עני קורא אמנה שא"צ לפיים את המלוה בזה ושטר אמנה כזה ודאי הוא עולה שלא נעשה בשביל הלואה ואין העדים רשאים לחתום בו אבל שטר הלואה שנעשה כדי ללוות אין בו שום עולה כדפרי': ואמרינן דקאמר מאן אי לימא דקאמר לוה פשיטא פי' והלא עדים חתומים בו ופשיטא דיתקיים בחותמיו כל כמיניה ואלא דקאמר מלוה תבא עליו ברכה ואלא דקאמרו עדים אי כת"י יוצא ממקום אחר פשיטא דלא מהימני ואי אין כת"י יוצא ממ"א אמאי לא מהימני פי' והאיכא הפה שאסר הוא הפה שהתיר ומינו דאי בעי אמרי לא חתמנו והשתא דאמרו חתמנו וכך היה ליהמנו א"ר לעולם דקאמר לוה וכדר"ה א"ר פי' כלומר ור"י נמי אשמעינן הכי דלוה שאומר כתבתיו ומסרתיו לו אבל שטר אמנה הוא א"צ המלוה לחזור ולהביא עדים להעיד על החתימה שאין נאמן לוה לפוסלו דלא עביד איניש דכתב ומסר בלא הלואה דאר"ה א"ר מודה בשטר שכתבו אצ"ל פי' וליתא לדרבא דאיהו מתרץ מילתא דרב אליבא דידיה דר"ה משמיה דרב קאמר ליה וכבר ר"נ פליג עלויה ואוקי מילתא כר"מ ולא כרבנן למימר דלית הל' כוותיה: אביי אמר לעולם דקאמר מלוה וכגון שחב לאחרים וכדר"נ דתניא ר"נ אומר מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו לחבירו מנין שמוציאים מזה ונותנים לזה שנאמר ונתן לאשר אשם לו וק"ל כיון דאמרי' המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול יהיה נאמן לומר שטר אמנה ע"י מינו דמה לו לשקר איבעי למיפטרי הלוה מיד הנושים בו הוה מחיל ליה השתא דאמר שטר אמנה הוא יהיה נאמן דהכי אמרי' בשנים אוחזין ת"ר מצא שובר פי' שכתבה אשה לבעלה התקבלתי כתובתי ועודה תחתיו בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל אין האשה מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה ודייקינן עלה בזמן שהאשה מודה מיהת יחזיר לבעלה ואמאי ניחוש דלמא כתבה ליה בניסן ולא נתנה עד תשרי והוא לא פרע עד תשרי ואזלא היא בעודה תחתיו בין ניסן לתשרי זבנה לכתובתה לאחר בטובת הנאה מניסן ועד תשרי פי' בזול לפי שנותן מעותיו בספק שאם תמות היא ירשנה בעלה ומפסיד לוקח שלקחה ואם ימות הבעל או יגרשנה יהיה הלוקח במקומה לגבות כתובתה ושוב אין לבעלה לפרוע כתובתה אלא ללוקח ושובר שנכתב בשמה אינה כלום ומפיק ליה לשובר דכתב בניסן ואתי למיטרף לקוחות שלא כדין פי' שהשובר קודם לשטרו של לוקח ויחזיק הבעל בקרקע המיוחד לכתובתה ומהדרי' א"ר ש"מ איתא לדשמואל דאמר המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול פי' ש"מ מדלא חיישינן להכי דא"נ הוה הכי שפיר זכה בעל השובר שנכתב בשמה הלכך אם

מכרה

נוטריקון

הסברים לשיטת ר"מ דעדים נאמרו כתב ידינו זה אבל אנוסים היינו - אינם נאמנים

נוטריקון

האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן

מבנה 1-3

טענות לברר מי הוא זה שאינו נאמן

ג' דעות על מי הוא זה שאינו נאמן באומרו "שטר אמנה הוא זה"

א) לוה

ב) מלוה

ג) עדים

* סוגריים לשם דילוג להקל על הקריאה בתוך הסוגריים מובא הבסיס לדברי רבא

מבנה

ניגוד קשר בין ר' כהנא וריב"ל (גמ' ב')

דברים שאסורים להחזיקם משום שנאמר "אל תשכן באהליך עולה"

1) שטר אמנה (ר' כהנא)

2) שטר פרוע (ריב"ל)

3) ספר שאינו מוגה מעל ל' יום (ר"א)